

10.

foglalkozás

Tantárgyi integráció
természettudomány,
technika és tervezés,
vizuális kultúra, mate-
matika, magyar nyelv és
irodalom

Tantervi vonatkozás
Az állatok testfelépí-
tése
Megfigyelés, kísérlete-
zés, tapasztalás
Mérések, mértékegység-
gek, mérőeszközök

Kulcsszavak
madarak, odú, környe-
zetvédelem

**Természettudomá-
nyos megismerési
módszerek**

megfigyelés

leírás

összehason-
lítás

mérés

Mit készítsék elő?

A szabásminták
kinyomtatva,
táblázat kinyomtatva.
Karton, széles ragasz-
tószalag. Íróeszközök,
internet vagy könyvtári
könyvek, folyóiratok.
Fészekodúk, iránytű,
mérőszalag, drót vagy
kampó, esetleg létra.

Mit akarunk elérni?

A gyerekek környeze-
tében élő madárfajok
megismerése. Mikor
használjuk az odú szót
a hétköznapi életben?
A körülöttünk élő
madarak védelmének
fontossága.

KISSNÉ LAÁR ESZTER

Milyen madárodút tegyek a kertbe?

5X45 PERCES, EGÉSZ TANÉVEN ÁT TARTÓ FELDOLGOZÁS

**Miről szól ez
a tanegység?**

Némelyik madár tud magának odút készíteni, a többi odúlakó pedig talál magának más madarak által készített odút. Miért szükséges akkor mesterséges fészekodúkat kihelyezni? Minden madárnak másféle odút kell készítenünk? Ki költözik az odúba? Ezekre a kérdésekre keressük a választ.

ÁTTEKINTŐ VÁZLAT

1. Ismerkedés az odúval	45 perc
2. Madárodúk készítése, kihelyezése	3x45 perc
2.1. Amilyen az odú, olyan szél fúj abból	45 perc
2.2. Madárodú kihelyezése	45 perc
2.3. Ki lakik az odúban?	45 perc
3. Lezárás	45 perc
Összesen:	5x45 perc

Előkészületek

Megtervezni, megszervezni az odúk helyét (esetleg egyeztetni kell, hogy a parkba kihelyezhető-e az odúk).
Valódi odúk készítéséhez szükséges anyagok beszerzése vagy a kész odúk megvásárlása.
A makettek készítéséhez szükséges karton, széles ragasztószalag beszerzése.
Mellékletek nyomtatása.

FELADATOK LEÍRÁSA

1. Ismerkedés az odúval

45
perc

„Fejsze nélkül, kéz nélkül, takaros kis ház épül. Mi az?”

(Megfejtés: madárfészek)

Az első órában a diákok az előzetesen kapott otthoni megfigyeléseket, ismereteket összegzik.

Az előkészítés célja, hogy a diákok ráhangolódjanak a témára.

Tevékenységek

Ismeretszerzés
önállóan, ill. kis csoportban, megfigyelés,
eredmények rögzítése,
összegzés.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

Íróeszközök, internet
vagy könyvtári könyvek,
folyóiratok.

Az alábbi témákat a diákok egyénileg vagy kis csoportokban dolgozzák fel a tanórát megelőző hetekben:

1. Hol laknak a madarak? Milyen helyekre raknak fészket? Nézz utána könyvtárban, interneten! Készíts rajzos beszámolót!
 2. Hogy készül a harkályodú? Ki lakik benne az első évben? Ki lakik benne a második, harmadik évben?
 3. Milyen madarakat látsz otthon a kertben, az iskola udvarán, a parkban? Készíts listát róluk! Figyeld őket 1 hónapig, jegyezd fel, melyiket hányszor láttad!
 4. Némelyik madár tud magának odút készíteni, a többi odúlakó pedig talál magának más madarak által készített odút. Miért kell mesterséges odúkat készítenünk számukra? Nézz utána!
 5. Írj mesét Sziliről, a kis széncinegéről, aki nem talál odút magának, végül a gyerekek segítenek neki.
 6. Készíts szófelhőt azokból a szavakból, amelyeket a madárodú-készítéssel kapcsolatban a legfontosabbnak gondolsz!
 7. Mit jelent az *odvas* szó? Az *odvas* fatörzs kifejezésen kívül még hol használjuk ezt a szót? Nézz utána könyvtárban, interneten! Készíts rajzos beszámolót!
 8. Hol található (Magyarországon) az *Odvaskő*? Miről nevezetes? Nézz utána!
 9. Mi az az „*odvas keltike*”? Miért nevezik *odvasnak*? Készíts rajzos beszámolót!
- A foglalkozás elején a gyerekek csoportokat alkotnak, valamely korábban már használt módszerrel.

Ezután a diákok kis csoportokban beszélnek meg az otthoni megfigyeléseik eredményeit és az előzetes kérdésekre adott válaszokat.

Végül az osztály összegzi a csoportok által gyűjtött információkat.

3x45
perc

2. Madárodúk készítése, kihelyezése

Mit akarunk elérni?

A tanulók szerezzenek tapasztalatot a az odú készítésével, kihelyezésével és megfigyelésével kapcsolatban.

Tevékenységek

makett készítése

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

Az odú-szabásminták
kinyomtatva
Odútípusok összehasonlító táblázata
kinyomtatva
Karton, olló, ceruza,
vonalzó, széles ragasztószalag.

Mellékletek

2.1.a melléklet: Odútípusok és készítésük
2.1.b melléklet: Odútípus összehasonlító táblázata
2.1.c melléklet: Odútípus-táblázat

A gyerekek megismerkednek a különböző odútípusokkal, elkészítik ezeknek a makettjét. Igazi madárodúkat helyeznek ki, majd megfigyelik a beköltöző madarakat.

Ajánlott évszak:

Az új odúkat telepíteni legjobb szeptembertől novemberig (az MME ajánlása szerint). Legkésőbb tél végén, a költési időszak előtt ki kell helyezni az odúkat.

45
perc

2.1. Amilyen az odú, olyan szél fúj abból

(Értelmezés: *Esztelen embertől nem származhat okos beszéd.*)

Értelmezzük a szólást! Innen vezessük tovább a gondolatot: a különböző madaraknak különböző odúra van szükségük.

Az órán többféle madárodú (A, B, C, D típus) makettjét készítjük el kartonból (2.1.a melléklet).

A gyerekek néhány fős csoportokban dolgoznak, csoportonként két különböző madárodútípust készítenek. A szabásminta alapján kivágják a darabokat, ezekből a darabokból állítják össze a maketteket széles ragasztószalag segítségével.

A csoport ezután összehasonlítja az általa készített két odút az Odútípusok összehasonlító táblázatával segítségével. Ehhez esetenként mérniük is kell. (2.1.b melléklet)
A mellékletek között található Odútípus-táblázat alapján megfejtik, hogy az általuk elkészített odú melyik típusú, és milyen madár költözhet ebbe a típusú odúba. (2.1.c melléklet)

Variáció

Madárodúmakett készítése helyett (vagy mellett) a gyerekek technikaórán elkészíthetik fából a madárodúkat. Az így elkészült odúkat helyezik ki később.

45
perc

2.2. Madárodú kihelyezése

Az Odútípus-táblázat (2.1.c melléklet) alapján kiválasztott odúk kihelyezése az iskola udvarán vagy a közeli parkban. (2.2a. melléklet)

(Itt fából készített „valódi” odúkat helyezünk ki, amit vagy technikaórán a gyerekek készítettek, vagy az iskola vásárolta meg.)

Feladatok a madárodúk kihelyezésekor:

- Kihelyezéskor a gyerekek megméri és feljegyzik az egyes odúk földtől való távolságát.
- Íránytű segítségével tájolják az odúkat.
- Az íránytű segítségével soroljuk fel a fő- és mellékvilágtájakat.
- Végezzünk összehasonlítást, használjuk a hasonló és az ellentétes fogalmakat (2.1.b melléklet)!

Vedd figyelembe!

Az új odúkat telepíteni legjobb szeptembertől novemberig. Azért jó ez az időszak, mert az odúkat a madarak nemcsak a költési, hanem a telelési időszakban is használhatják éjszakázásra. Akkor is érdemes ősszel kihelyezni az odúkat, ha csak tavasszal költöznek bele madarak, mert így megszokják az odú ottlétét.

Az odúk röpnylása lehetőleg ne észak felé nézzen, mert északi tájolásnál nagyobb esély van a beázásra. Ez a hideg széllel együtt hátrányos lehet a madarak számára.

Variáció

Az odúkat megvehetik osztálypénzből, esetleg a szülőkkel együtt elkészíthetik otthon a gyerekek, ha az iskolában nincs rá lehetőség.

45
perc

2.3. Ki lakik az odúban?

Ezen az órán csoportokat alakítunk a kihelyezett odúk száma szerint.

Elmegyünk a kihelyezett odúkhoz, és a helyszínen megbeszéljük, hogy mire kell vigyázni megfigyeléskor:

- A madarakat nem szabad zavarni sem fénnel, sem zajjal, sem az odú felnyitásával.
- Minden kihelyezett odúnak legyen felelőse (2 vagy több gyerek), aki tavaszig folyamatosan figyeli az adott odút. A következő kérdésekre keresik és jegyzik a választ:
 - Mikor költözött be madár az odúba?
 - Milyen madár költözött be?
 - Állandó madarunk, vagy költöző madár?

Tevékenységek
Odúk kihelyezése.

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

Fészekodúk, íránytű, mérőszalag, drót vagy kampó, esetleg létra.

Melléklet

2.2. melléklet: Odútípusok és kihelyezésük

Tevékenységek
megfigyelési feladat
elsajátítása

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

Íróeszköz, papír.

Mit akarunk elérni?

A megfigyelés során szerzett tapasztalatok összegzése.

Tevékenységek

beszámoló, összegzés

Mire van szükségünk ehhez a feladathoz?

Interaktív tábla vagy projektor a fényképek kivetítéséhez

- Ha fészket rakott, vannak-e fiókák?
- Hány fióka van?
- Milyen gyakran eteti a fiókákat?
- Mivel eteti a fiókákat?

3. Lezárás

45
perc

A hónapokig tartó megfigyelés során szerzett tapasztalatokat, ismereteket, élményeket tavasszal megosztják egymással a gyerekek – pl. május 10-én, a madarak és fák napján.

Elmesélik, fényképeken megmutatják egymásnak az egyes odú felelősei, hogy milyen válaszokat kaptak a feltett kérdésekre.

Ez történhet az osztályban, vagy az egész iskola előtt a madarak és fák napja rendezvény keretében.

Összesítik az eredményeket az alábbi szempontok szerint:

- A kihelyezett odúk hány százalékába költöztek madarak?
- A beköltözött madarak közül hány állandó madarunk, hány költöző madár?
- A beköltözött madarak közül hány rakott fészket? Ez hány százaléka a beköltözött madaraknak?
- A fészkekrakók közül hányból keltek ki a fiókák?

Felhasznált és ajánlott források

- Ákom, bákóm, berkenye, Móra Könyvkiadó, Bp., 1985.
- O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások, Gondolat, Bp., 1976.
- [Odúkihelyezés](#)
- Volker Dierschke: Milyen madár ez? Sziget Könyvkiadó, Bp., 2013.
- Természettudomány Mini Enciklopédia, Alexandra Kiadó, Pécs, 2016.
- [Madárodú készítése](#)
- [Odú méretezése](#)